

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLAS VI

Ocenę **niedostateczną**

otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

I Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób,
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą),
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji,
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis,
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje,
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów,
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów,
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi),
- rozpoznaje manipulację

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz),

-rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, instrukcję, ogłoszenie, w tym przepis,

-wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje,

-wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie),

-rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,

-rozumie ogólny sens czytanych utworów,

-określa nastrój wypowiedzi,

-wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz,

-rozpoznaje manipulację,

-rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę,

-stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzą koniec wypowiedzenia,

-rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot),

-rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik),

-rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone,

-wskazuje cudzość

DOCIERANIE DO INFORMACJI

-sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym,

-wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych,

-wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, poradnika, leksykonu, czasopisma, podanej strony internetowej

II Analiza i interpretacja tekstów kultury

-mowi o swoich reakcjach czytelniczych,

- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów,
- wyraża swój stosunek do postaci,
- odroźnia fikcję od rzeczywistości,
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków,
- odroźnia elementy fantastyczne od realistycznych w baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniach, powieściach,
- odroźnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim,
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi,
- określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, omawia akcję,
- wyodrębnia w utworze epickim wydarzenia układające się w wątki,
- rozpoznaje baśń, legendę, bajkę, mit, powieść, opowiadanie, komiks, fraszkę, wiersz, przysłowie,
- rozpoznaje wers, strofę, rym, refren, rytm,
- odroźnia wiersz rymowany od nierymowanego (białego),
- rozpoznaje przenośnię, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie,
- wyodrębnia film, program informacyjny, program rozrywkowy, spektakl teatralny,
- spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich twórców (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa),
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego

III Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem,
- w rozmowie zadaje pytania uzupełniające,
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym,
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje,

- wyraża wprost swoje intencje,
- odroźnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulacje, życzenia, przekonać, zachęcić, przestrzec,
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,
- mowi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu,
- za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę,
- za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat, fotografię,
- wygłasza tekst utworu z pamięci (teksty poetyckie, fragmenty prozy)

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu,
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni o – u, rz – ż, ch – h,
- tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat,
- uzupełnia prosty schemat, tabelę,
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego i szczegółowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układu plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, proste sprawozdanie,
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtworcze z dialogiem,
- za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci,
- za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu, fotografii stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych),
- stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- słucha innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza),
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu,
- tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkudzaniowej wypowiedzi, planu,
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi,
- opowiada fabułę usłyszonej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu,
- rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost,
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz,
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie,
- na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające,
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę,
- odroźnia fakty od opinii, wskazuje elementy perswazji

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
- określa temat i główną myśl tekstu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych,
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu,
- wskazuje cytat,
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, zawiadomienia, ogłoszenia, instrukcji, przepisu,
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi,

opowiada fabułę usłyszaną historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost,

- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe,
- rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim,
- wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich,
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów,
- odroźnia części mowy odmienne od nieodmiennych,
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot, dopełnienie, przydawka, okolicznik),
- odroźnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego,
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik, zaimek w związku z rzeczownikiem), osob, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka,
- posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego, słownika frazeologicznego,
- korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych, leksykonu, poradnika

II Analiza i interpretacja tekstów kultury

- nazywa swoje reakcje czytelnicze,
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz Użytkowe,

- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki,
- wyodrębnia wątki,
- wskazuje elementy akcji,
- wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki, mitu, opowiadania, powieści, wiersza, fraszki, komiksu,
- rozpoznaje przysłowie,
- wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie,
- posługuje się terminami: wiersz rymowany i nierymowany (biały),
- wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki,
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, proba, program teatralny, afisz, ujęcie, kadr, plan,
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada,
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym),
- odczytuje przesłanie baśni, odczytuje morał bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu,
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego

III Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- formułuje pytania zamknięte i otwarte,
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych,

-wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą,

-stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,

-składa życzenia, gratulacje, instruuje, przekonuje, zachęca, przestrzega,

-wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne,

-opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówek i wyrażeń przyimkowych),

-dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne,

-recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens,

-stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych,

-posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem, postawą ciała)

PISANIE

-stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni o – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji ,

-odroźnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą,

-poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe oraz *nie* z różnymi częściami mowy,

-poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki,

-konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym,

-używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki,

-w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,

-samodzielnie zapisuje dialog,

-dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie),

-buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi,

-układa opowiadanie odtworcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relację, proste sprawozdanie, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, regulamin,

-redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu,

-zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności,

-tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, fotografii, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych),

-w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny,

-stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone, rozdziela przecinkiem wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu złożonym), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym),

-stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

-koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów,

-w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,

-odroźnia informacje ważne od mniej ważnych,

-właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost),

-na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie,

-odroźnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych,

- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy,
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (omawia przesłanie baśni, objaśnia morał bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu),
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorców,
- na podstawie intonacji odroźnia zdania neutralne od wykrzyknikowych

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio,
- rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi,
- objaśnia przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi,
- odroźnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych,
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy,
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich,
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, gratulacjach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach,
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji, wprowadza pauzę,
- wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przymkami i spójnikami,
- rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie),
- rozpoznaje równoważnik zdania,
- wydziela w zdaniu grupę podmiotu i orzeczenia,
- rozpoznaje zdania bezpodmiotowe,
- ustala stosunki nadrzędno-podrzędne i współrzędne z zdaniem pojedynczym,
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odroźnia formy osobowe czasowników od nieosobowych (bezokolicznik, formy zakończone na-no, -to),
- odroźnia wyrazy gwarowe od potocznych

DOCIERANIE DO INFORMACJI

-wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny i umiejętnie je stosuje,

-wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

II Analiza i interpretacja tekstów kultury

-uzasadnia swoje reakcje czytelnicze,

-porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów kultury,

-analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek,

-rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków,

-omawia zależność osoby mówiącej (narratora, podmiotu lirycznego) i świata ukazanego w utworze,

-posługuje się pojęciami: akcja, fabuła, związek przyczynowo-skutkowy,

-omawia powiązania między częściami tekstu (rozdział, podrozdział) w dłuższym utworze prozatorskim, np. w opowiadaniu, powieści,

-identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks, opowiadanie, powieść, fraszkę, wiersz, przysłowie,

-omawia akcje w utworze dramatycznym,

-rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie,

-dostrzega zależność między zastosowanymi w utworze środkami stylistycznymi a treścią,

-rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście,

-wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji,

-określa zadania twórców dzieła filmowego – aktora, reżysera, scenarzysty,

-określa zadania twórców dzieła teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera,

-posługuje się pojęciami z zakresu sztuki filmowej, np. kadr, scena, plan, a także związanymi z przedstawieniem teatralnym i sztuką teatralną,

-charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada,

-konfrontuje sytuację bohaterów z własnym doświadczeniem,

-odczytuje przesłanie utworu

III Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

-dostosowuje sposób wyrażania się do sytuacji komunikacyjnej, takiej jak: podziękowanie, przemówienie, wystąpienie,

-przedstawia własne zdanie w rozmowie,

-przestrzega zasad kulturalnej rozmowy,

-dyskutuje na wybrany temat,

-świadomie dobiera wypowiedzenia, by osiągnąć zamierzony cel (np. zachęcić, przekonać, przestrzec),

-tworzy spójne, logiczne wypowiedzi,

-świadomie dobiera intonację zdaniową,

-udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi,

-uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami;

łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu,

-wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń,

-wyjaśnia motywy postępowania postaci,

-gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw,

-wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku

chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przymkowe,

-w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zдробnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka),

-objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów,

-odroźnia wyrazy pokrewne od synonimów,

-umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; stosuje odpowiedni szyk wyrazów w zdaniu; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennej części mowy w poprawnych formach), wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu,

-stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi

PISANIE

-stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni o – u, rz – ż, ch – h

i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika, w kilkudziesięciu wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współzależne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji,

-w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami,

-w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw,

-układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zawiadomienie, zaproszenie,

-stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi,

-pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie,

streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik),

-zapisuje dialog w opowiadaniu,

-w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, fotografię,

stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia),

-opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, fotografię; stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki,

-dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

-przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi

innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi,

-uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,

-nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odroźnia fakty od opinii

CZYTANIE

-wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą,

-oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przerośnych,

-wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce,

-nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi,

-nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator),

-sytuacjach typowych odroźnia fakty od opinii,

-wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach,

-dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity,

-głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu,

- interpretuje głośno wybrane fragmenty prozy,

-rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań,

-rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osob, czasow w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych,

-wykorzystuje wiedzę o języku podczas analizy różnych tekstow kultury

DOCIERANIE DO INFORMACJI

-w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik

ortograficzny, słownik wyrazow bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazow obcych, słownik frazeologiczny)

-konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł

II Analiza i interpretacja tekstów kultury

-konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami,

-charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi,

-objaśnia funkcję analizowanych elementow świata przedstawionego w utworze epickim oraz środkow stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przenośni),

-omawia funkcje elementow realistycznych i fantastycznych w: baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniu, powieści,

-wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu,

-nazywa elementy świata przedstawionego w utworze dramatycznym,

-rozumie powiązania między częściami utworu dramatycznego (akt, scena),

-dostrzega zależność między rodzajem i funkcją komunikatu a jego odbiorcą (programy edukacyjne, rozrywkowe, informacyjne, reklamy),

-wyróżnia wśród przekazow audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów,

-charakteryzuje i ocenia bohaterow oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada; konfrontuje sytuację bohaterow z własnymi doświadczeniami

III Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- tworzy wypowiedź zróżnicowaną stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, sytuacji komunikacyjnej i rodzaju adresata,
- tworzy wypowiedź zróżnicowaną ze względu na funkcję komunikatu (ekspresywna, impresywna, poetycka),
- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych,
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego,
- zadaje pytania alternatywne (przedstawia rozmowcy dwie możliwości rozwiązania problemu),
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym,
- posługuje się przysłowiami i powiedzeniami regionalnymi,
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką,
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym,
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła,
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania,
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu,
- wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi,
- wykorzystuje wiedzę o częściach mowy podczas tworzenia własnej wypowiedzi,
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni *nie* w przeciwstawieniach),
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu,

- wprowadza i przekształca różne typy wypowiedzi w zależności od celu i intencji wypowiedzi (zdania pojedyncze i złożone, równoważniki zdań),
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji,
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury,
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym,
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką,
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi,
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń, sprawozdanie,
- świadomie wprowadza dialog, słownictwo opisujące przeżycia bohaterów jako element ożywiający akcję,
- tworzy folder, charakterystykę, komiks,
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła,
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu,
- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzi złożonych, wydziela przecinkiem lub wpisuje w nawias wypowiedzenia wtrącone), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- w rozmowie i innych sytuacjach komunikacyjnych celowo odwołuje się do wypowiedzi innych osób,
- dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych,
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie krytycznotwórczym teksty spoza listy lektur,
- interpretuje utwory poetyckie i prozatorskie

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

II Analiza i interpretacja tekstów kultury

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich, poetyckich, dramatycznych,
- wskazuje elementy baśni, legendy, bajki, mitu w innych tekstach kultury oraz odnajduje i omawia nawiązania do tego typu utworów we współczesnych tekstach kultury, np. opowiadaniach, powieściach, reklamach, oraz w języku, np. we frazeologii,
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość,
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

III Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania, formułuje twórcze uwagi,
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury, dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie szostej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur,
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

-tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych,

-wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi,

-świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki.